

NOTA SOBRE LA PROBABLE PRESÈNCIA DE RESTES DE TERRASSA MARINA LITORAL AL PEU DEL TURÓ D'ALTAFULLA, A COTES D'ENTRE SIS I NOU METRES SOBRE EL NIVELL DEL MAR ACTUAL

*Narcís Carulla Gratacòs*¹
nacg@tinet.org

Resum: Terrassa marina reconeguda per la seva naturalesa de còdols calcaris planars iguals que els còdols de la platja actual, dins d'una conca hídrica sens la presència d'aquests materials calcaris.

Paraules clau: Terrassa marina, interglaciari Riss-Wurm, Tirrenià, eutirrenià. Pleistocè superior.

Abstrat: Marine terrace recognized for its nature of planar calcareous pebbles, the same as the pebbles of the current beach, within a water basin without the presence of these calcareous materials.

Keywords: Marine terrace, Riss-Wurm interglacial, Tyrrhenian, Eutyrrhenian. Upper Pleistocene

1. Introducció: Quan en el títol de la present nota es diu que les restes trobades estan entre sis i nou metres és per recordar les grans oscil·lacions del nivell del mar reconegudes al llarg del darrer període geològic que engloba els últims dos milions d'anys. La causa majoritària ha estat les variacions de temperatures que afectaven els casquets polars, condicionant grans davallades dels nivells del mar amb descensos superiors als cent metres. En els períodes interglacials, com el present, amb augment de les temperatures, els nivells es recuperaven o superaven als nivells actuals. A tot això s'intercalaven les variacions per la tectònica actual, siguin aixecaments o enfonsaments.

¹ Dr. Ciències Geològiques

Tradicionalment es reconeixen les terrasses marines pel seu contingut en fòssils marins. Són evidents els reconeguts *Strombus* a les illes balears. Moltes facies litorals o marines no tenen registre fòssil, especialment quan són nivells eòlics de dunes. En el nostre cas les restes de terrassa marina semblen azoïques. El seu caràcter marí o litoral es dedueix per la morfologia o morfometria dels còdols. Després d'estudiar una mica la morfometria coneixem l'aplanament que tenen els còdols que van o venien a raure a la platja d'Altafulla, provinents de la conca del riu Gaià.

Els afloraments trobats amb restes de còdols planars pertanyen a la conca de La Rasa, d'uns 7 Km² i sense afloraments de materials calcaris. Per tant aquests materials provenen de la línia de costa en períodes pretèrits, probablement del Pleistocè superior, vista la seva cota.

2. Localització: Els dos emplaçaments trobats corresponen a:

- **RESTES 1.** Part superior del talús de la carretera que accedeix a Altafulla, vora el carrer Clot de Torrell: Pot tenir un gruix màxim de 2 m preservats. Base quaternari antic.
A l'altre costat de la carretera resten indicis ja remoguts.
- **RESTES 2.** Part superior del talús de la via fèrria entre Torredembarra i Altafulla, davant del Càmping *El Quijote*: pot tenir un gruix màxim de mig metre. En aquest aflorament de difícil accés, per estar dins la traça ferroviària, pot haver-hi la confusió de la proximitat del talús ferroviari, que com es comenta en un article d'aquesta revista, s'usaven com àrids de la veïna platja.

Fotos 1 i 2 : Restes 1 del talús de la carretera, amb predomini de còdols planars, per damunt dels eluvions del quaternari antic. (Coord. UTM X 364196 Y 4555690)

Foto 3: Restes 2 de la probable terrassa marina, en el talús nord de la línia fèrria Torredembarra – Altafulla, al peu del turó dels Munts. (Coord. UTM X 364630 Y 4555455)

3. Datació probable: Quant a la datació d'aquests materials, vista la seva posició, el més probable és que siguin del Pleistocè superior, de l'interglacial últim, Wurm-Riss, denominat actualment com Eutirrenià. Correspondrien a restes de platges de vora 100.000 a 120.000 anys, en el darrer interglacial, amb el nivell del mar més alt que l'actual. Arqueològicament estaríem de ple en el Paleolític. Entre el final del Paleolític superior i el Paleolític mig. Diríem que els pobladors del jaciment dels Vinyets del Catllar tal volta la varen conèixer.

4. Context: A uns 200 m de les restes 1 en direcció a les restes 2 es feren unes *cates* de 4 metres i uns sondeigs, a la cota topogràfica de 3 m per diferents raons, on es trobaven fangs i llots de possible edat pliocènica, que correspondrien als materials estrictament marins o d'aiguamolls litorals, amb possible registre fossilífer. Com aquests materials seran fàcilment moguts i remenats si es realitza finalment la proposada bassa de laminació per minimitzar la inundabilitat del barri marítim d'Altafulla, temps i material hi haurà de reconèixer aquests materials. També hi ha la possibilitat que siguin simplement materials holocènics de quan es formà modernament la vall de la Rasa.

Recordem que el paisatge actual s'haurà format en aquests períodes plistocènics, on podem entreveure un paisatge d'entrant marí en l'actual Rasa, amb fangs diversos i materials de les platges oscil·lants a remolc de les oscil·lacions marines, més les probables variacions eustàtiques. Per tant aquest marc paleogeogràfic és un marc perfecte per fer-ne seguiments dels materials en el transcurs dels rebaixos de les basses de laminació.²

² El mateix es pot dir dels rebaixos a realitzar en l'àmbit del Vinyet i el marge esquerre de la desembocadura del Gaià. Paleogeogràficament ha de correspondre a un ampli espai estuàric, propens per ser base, seu i trampa d'ocupacions diverses, animals i humanes.

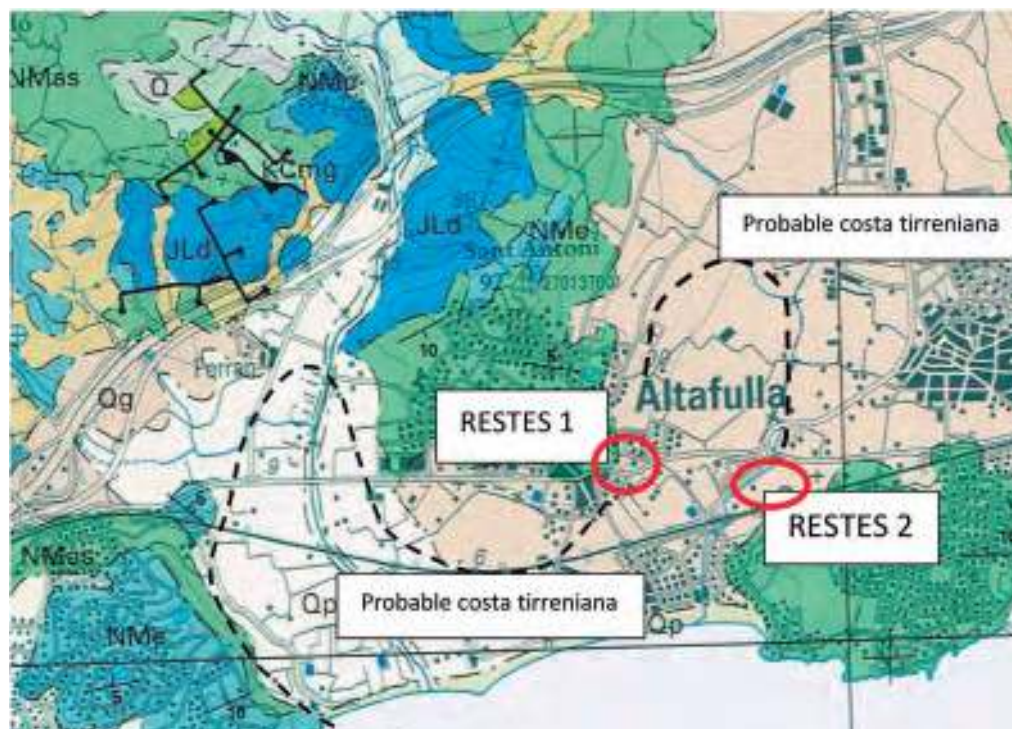

Fig. 4: Situació de les restes de probables terrasses preservades després de la retirada de les aigües. Equivalen a restes de platges fòssils

Bibliografia:

- ARASA Tuliesa A. (2022): *Origen del riu Ebre: de l'Actualitat a l'Actualisme*. EbreRecerca. Grup recerca Científica. "Terres de l'Ebre" (pàgs 172-178).
- BLUMM M et alt. (2013): *Paleovalley Systems: Insights from Quaternary analogs and experiments*. Earth-Science Reviews.
- CARBONELL E. et alt. (1992): *Els Vinyets. El Catllar (Tarragonès): Els primers pobladors de la Catalunya meridional*. Ajuntament del Catllar.
- CUERDA BARCELÓ J.; SACARÈS MULET, J. (1992): *El Quaternari al Migjorn de Mallorca*. Direcció general de Cultura. Conselleria de Cultura, Educació i Esports. Govern Balear.
- CUERDA BARCELÓ J. (1975): *Los tiempos cuaternarios en Baleares. Palma de Mallorca*. Diputación Provincial de Baleares. (pàgs 53-56).
- CORTÉS SÁNCHEZ, M; SANCHIDRIAN TORTI J. L.: (1999): *Dinámica cultural del Pleistoceno superior en la costa de Málaga. Cuaternario y Geomorfología* (1-2), pàgs 63-77. ISSA 0214-1744.

- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, (1997): *Diccionari de Geologia*, direcció Oriol Riba i Arderiu. Enciclopèdia Catalana. Barcelona.
- PORTA J de. (1956): *Bibliografía sobre el cuaternario marino de las costas mediterráneas en España*. Estudios Geológicos núm 12 (pàgs 301-325). UAM. CSIC.
- SERVERA NICOLAU, J. (2004): *Geomorfologia del litoral de les illes balears*. Edicions Documenta Balear S.L.
- ZAZO CARDEÑA, C. et alt. (1981): Ensayo de síntesis sobre el Tirreniense peninsular español. Estudios geológicos . UAM. Departamento de Geografía. CSIC.